

21 LISTOPADA: TORUŃ – MIASTO NAD WISŁĄ: nadbrzeże, życie codzienne, architektura. 23. konferencja z cyklu Zabytki toruńskie młodszego pokolenia

21.11.2026
Konferencja
Biblioteka Główna

„Wisła” w tytule konferencji „Zabytków toruńskich młodszego pokolenia” może zdziwić, acz nie powinna – nie stanowi zabytku sama w sobie, ale jest nośnikiem wartości dziedzictwa niematerialnego Torunia. Jest jego częścią niezwykle istotną jako rzeka, która daje życie, dzieli i łączy, która „służyła” różnym celom i pełniła wielorakie funkcje, a te przekładają się na dziedzictwo materialne.

Chcemy zastanowić się nad dzisiejszą relacją Torunia i Torunian z Wisłą – bo już nie „twarzą do rzeki”, a raczej plecami lub tyłem. Także nad dzisiejszą relacją do nadbrzeża, ikonicznej panoramy Torunia od strony Wisły – czy jest dziełem skończonym? Nadbrzeże skrywa relikty przeszłości sprzed wieków, tj. pozostałości średniowiecznego klasztoru i kościoła ss. Benedyktynek, skutecznie „ukryte”, tj.

zasypane podczas urządzania Bulwaru u schyłku lat 70. XX w. To zaledwie pół wieku temu, a jakże inny stosunek do dziedzictwa.

Dowiemy się, do czego „służyła” Wisła miastu i mieszkańcom oprócz oczywistych funkcji komunikacyjnych, obronnych, handlowych, dających zatrudnienie, także higienicznych, sportowych, rozrywkowych.

Poruszony zostanie wątek regulacji Wisły w XIX w. i jego znaczenia dla kształtowania i życia miasta. Uregulowane koryto rzeki stanowi materialne świadectwo ważnego etapu w dziejach Torunia i innych miast korzystających z sąsiedztwa Wisły, element technicznego dziedzictwa kulturowego i osiągnięcie inżynierskie.

Architektura związana z Wisłą to zarówno obiekty Twierdzy Toruń: Koszary Nadwiślańskie, fortyfikacje, most żelazny o wymowie pomnika ku chwale krzyżackiego Torunia i niemieckiej państwowości, jak i przystań wioślarska na lewobrzeżu z okresu II RP. W odniesieniu do architektury fortecznej poznamy ciekawy projekt rewitalizacji Fortu X ilustrujący, że zabytek to zasób, a nie ograniczenie.

Codzienności, ale i architektury dotyczą opracowania na temat łaźni/łazienek i plaż nad Wisłą, łącznie ze służąca im „architekturą okazjonalną”, a także knajp – tu ciekawe ustalenia dotyczące tych najstarszych w Toruniu (pruski mur) oraz kompleksu rekreacyjnego Jacoba Dilla na lewobrzeżu. Po raz pierwszy też obszernie o toruńskich armatorach i historii przewozu.

Nie może zabraknąć opowieści o „Festiwalu Wisły”, który przywraca Wiśle życie i rzekę miastu. To największy w Polsce spływ tradycyjnych łodzi i statków rzecznych, z wieloma atrakcjami i wydarzeniami na wodzie i nadbrzeżach kilku nadwiślańskich miast. W tym roku Festiwal obchodzi 10-lecie.

Do tego dyskusja, jak zawsze, zapewne szczególnie ciekawa w odniesieniu do tematów panoramy czy reliktów średniowiecznych na Bulwarze Filadelfijskim.

PROGRAM KONFERENCJI

Godz. 9.00 Powitanie, wprowadzenie

- Tomasz Krzemiński, UMK, *Bardzo długie pożegnanie: Toruń i Wisła w XIX – XXI wieku*

- Katarzyna Kubiak-Wójcicka, UMK, Marcin Gorączko, Politechnika Bydgoska, *Regulacja Wisły w rejonie Torunia: przyczyny, przebieg i skutki*

Dyskusja

- Piotr Koziej, *Panorama Torunia – dzieło skończone?*
- Leszek Kotlewski, *Dziedzictwo archeologiczne nabrzeża wiślanego w Toruniu: historia jego współczesnych badań*

Dyskusja

Godz. 11.30 Przerwa na kawę/herbatę

Godz. 12.00

- Adam Kowalkowski, Muzeum Twierdzy Toruń, *Fortyfikacje toruńskiego nabrzeża*
- Przemysław Gawęda, Pracowania Reżyserii Architektury Archigeum, *Fort X w Toruniu: zabytek jako zasób – nie ograniczenie. O współczesnym wykorzystaniu dziedzictwa architektonicznego*

Dyskusja

- Katarzyna Kluczwajd, Książnica Kopernikańska, *Wiktorią czy Wywrotką na drugi brzeg? Z historii armatorów i przewozu przez Wisłę w Toruniu*
- Aleksander Wiśniewski, UMK, *Więcej niż droga na drugi brzeg: ideologiczne funkcje toruńskich mostów*

Dyskusja

Ok. godz. 14.00

- Katarzyna Kluczwajd, *Nadwiślańskie łazienki, plaże i wyszynki w dawnym Toruniu*
- Michał Pszczółkowski, ASP Gdańsk, *Przystań narodowa: styl dworkowy nad Wisłą*

Dyskusja

- Wojciech Buller, *Magazyn solny w Dybowie pod Toruniem w latach 1806-1815*
- Jacek Kiełpiński, Marcin Karasiński, *Czas na Wisłę: 10 lat Festiwalu Wisły*
- Impresja ze spaceru Stowarzyszenia Toruńskie Spacery Fotograficzne

Dyskusja

Godz. 16.00 Podsumowanie, zakończenie obrad

Organizatorzy: Oddział Toruński Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Książnica Kopernikańska w Toruniu.

- Udostępnij: Facebook
- Udostępnij: X
- Drukuj
- PDF

Zobacz wszystkie wydarzenia